

Sprawozdania i recenzje

Obchody 200-lecia urodzin Józefa Dietla Kraków 13–20 października 2004

W wielu dziedzinach Kraków zawdzięcza wiele Józefowi Dietlowi, o czym przypominają między innymi również ostatnie obchody 200-lecia jego urodzin.

W godzinach porannych 13 października odprawiona została ze wspólnej inicjatywy Prezydenta Krakowa i Przewodniczącego Rady Miasta Msza św. w kolegiacie św. Anny za duszę Józefa Dietla. Następnie w sali obrad Rady Stołecznej Królewskiego Miasta Krakowa odbyła się uroczysta LXI sesja poświęcona Dietlowi. Zgromadziła ona oprócz radnych wiele osobistości naukowego, kulturalnego, społecznego i politycznego życia miasta. Słowo wstępne wygłosił dr inż. Paweł Pytko – przewodniczący Rady. Natomiast wiele ciekawych informacji o osobie, wielokierunkowej działalności i zasługach Dietla dostarczyły wystąpienia: prof. Aleksandra Skotnickiego „Józef Dietl – lekarz i kierownik kliniki lekarskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego”, rektora UJ prof. Franciszka Ziejki „Józef Dietl jako Rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego”, prezydenta miasta prof. Jacka Majchrowskiego „Józef Dietl Prezydent Miasta Krakowa”, dra inż. Pawła Pytki „Praca Józefa Dietla, w samorządzie Miasta Krakowa” oraz prof. Jerzego Dietla, prawnuka brata Józefa Dietla „Józef Dietl w oczach najbliższych – jego przesłanie do współczesnych”.

Po wykładach Prezydent Krakowa i Rektor UJ wręczyli wspólnie ufundowane stypendia młodym naukowcom Collegium Medium UJ – z Dniepropietrowska (Ukraina) i Szegedu (Węgry). Oprawę muzyczną (pieśni) zapewnił chór

kameralny „Quattri Voici”, kierowany przez Artura Sędzielarza.

Po południu uczestników sesji podejmował Zespół Uzdrawisk Krakowskich w Swoszowicach, spotkanie otworzyła prezes Aleksandra Niżankowska, po czym wystąpił ordynator uzdrowiska dr Jan Mikłasiński i oprowadził zebranych po obiektach Zakładu Przyrodoleczniczego. Obie imprezy, przed i po południu, zakończyły rozmowy, dyskusje i poczęstunki.

Następnego dnia (14 października) zorganizowano wystawę i konferencję popularnonaukową „Józef Dietl i jego Kraków”, pod patronatem Prezydenta i Przewodniczącego Rady Miasta. Miejscem spotkania stała się sala Fontany w Pałacu Krzysztofory. Konferencję poprowadził dyrektor Muzeum Historycznego Miasta Krakowa Michał Niezabitowski. Złożyły się na nią, poza ponownie wygłoszonymi referatami z dnia poprzedniego prof. Jerzego Dietla i prof. Aleksandra Skotnickiego, wykłady prof. Ireny Homola-Skapskiej (autorki obszernej monografii o Dietlu) „Prezydent Józef Dietl – zarys życia i działalności”, dra Stanisława Dziedzica (dyrektora Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego Miasta Krakowa) „Józef Dietl, wódarz Miasta – rzecznik spraw polskich”, oraz konserwatora miejskiego Genowefy Zań-Ograbek „Prezydent Józef Dietl prekursor rewaloryzacji Krakowa”. Po wykładach odbył się wernisaż okolicznościowej wystawy.

W niedzielę (16 października) w ramach obchodów zorganizowano w Swoszowicach piknik. W czasie jego trwania dokonano trzykrotnie prezentacji uzdrowiska, odbyły się występy Krakowskiej Orkiestry Staromiejskiej, Zespołu Pieśni i Tańca Krakowiacy oraz innych zespołów mu-

zycznych i tanecznych. Uczestnicy mogli zakupić produkty uzdrowiskowe (sole, wody mineralne), pamiątki, różne potrawy i napoje.

W środę (20 października) prezes Towarzystwa Lekarskiego Krakowskiego prof. Igor Gościński poprowadził wspólne z Centrum Kultury Żydowskiej posiedzenie (w siedzibie Centrum). Wykład „Józef Dietl, Rektor UJ, Prezydent Krakowa” wygłosił prof. Aleksander Skotnicki.

Henryk Gaertner – Kraków

Paweł Juriewicz Stolarenko

Friedrich Sztolz

(w stulecie syntezy adrenaliny)

Państwowy Uniwersytet Medyczny Samara
2004, stron 76, ilustracji 44

P. J. Stolarenko, docent chirurgii szczękowej i stomatologii samarskiego Uniwersytetu Medycznego, opublikował 140 prac naukowych, tym monografie i podręczniki z dziedzin swych zainteresowań, a w latach 2000–2004 także z historii anestezji chirurgicznej i stomatologicznej.

W obecnej monografii Stolarenko przedstawia dzieje odkrycia hormonu adrenaliny aż do jej sztucznej syntezy. Adrenalina w postaci różnych preparatów pochodnych odgrywa nadal ważną rolę w anestezji i resuscytacji, w tym jako środek kurczący naczynia krwionośne. W pierwszym rozdziale o dziejach poznania adrenaliny autor podkreśla znaczący wkład polskich uczonych – Napoleona Cybulskiego i Władysława Szymonowicza, cytując ich pionierskie prace. Drugi rozdział jest poświęcony adrenalinie w znieczuleniu miejscowym, trzeci – syntezie adrenaliny. Dalsze osobne rozdziały zawierają: pierwszy – biografię Friedricha Stolza, a drugi – omówienie jego naukowych osiągnięć. Dodatek stanowią liczne reprodukcje różnych dokumentów i publikacji oraz fotografie samego Stolza. Ilustracje są czarno-białe i podobnie jak sam rosyjskojęzyczny tekst łatwo czytelne i zrozumiałe. Wśród 73 pozycji piśmiennictwa są dwie duże grupy: pierwsza – publikacji rosyjskojęzycznych, a druga zagranicznych. Bardzo korzystne jest podawanie nazwisk nie tylko alfabetem rosyjskim, ale również łacińskim.

Okładka półtwarda, barwna, estetyczna, na czolowej stronie zamieszcza portret Stolza, na ostatniej dane biograficzne i bibliograficzne autora z jego podobizną.

Książeczka może zainteresować chirurgów, stomatologów, chemików i farmakologów, a także historyków medycyny i farmacji.

Henryk Gaertner – Kraków

Sabina Flanagan

Hildegarda z Bingen. Żywot wizjonerki

Państwowy Instytut Wydawniczy,
seria Biografie Sławnych Ludzi, Warszawa
2002, 250 s., ilustrowane, ISBN 83-06-02894-5

Trzecie już wydanie książki *Hildegard of Bingen, 1098–1179, A Visionary Life* australijskiej autorki zostało przetłumaczone przez Roberta Sudoła i ukazało się w serii biografii sławnych ludzi znanego instytutu wydawniczego.

Święta Hildegarda z Bingen zalicza się do najwybitniejszych postaci średniowiecza. Jej zainteresowania i działania zdumiewają swym wczesnym wystąpieniem, różnorodnością i rozległością. Żarliwa katoliczka, mistyczka, wizjonerka i wieszczka zasłużyła się dla ówczesnego życia duchowego, tworząc jego zasady, wygłaszając kazania, dokonując egzorcyzmów i wnosząc klasztorne zespoły w Rupertsbergu koło Bingen i w Eibingen na przeciwległym brzegu Renu. Była wyjątkiem jako kobieta w czasach, gdy w różnych dziedzinach dominowali mężczyźni. Cieszyła się uznaniem i poparciem ówczesnych możnowładców, duchownych i świeckich, oraz innych osób, udzielając im swych rad. Pozostawiła ogromną spuściznę w różnych dziedzinach: teologii, kosmologii, poezji i muzyki oraz przyrodoznawstwa i medycyny. Bez szkolnego przygotowania Hildegarda władała potoczną łaciną i oczywiście językiem niemieckim. W jej dziełach uczestniczyli współpracownicy, zwłaszcza piszący pod dyktando, trudno dziś ustalić ich rolę w spuściznie po Hildegardzie. Niemniej należy pismom jej przyznać uznanie za styl i język. Natomiast z całą pewnością można uznać Hildegardę za pierwszą pisarkę i lekarkę obszaru niemieckojęzycznego.

Dzieło otwierają: przedmowa, słowo o książce i podziękowania. Właściwa treść jest ujęta w 10 rozdziałów. Pierwszy, „Życie i śmierć”, to krótka biografia Hildegardy. „Świat i klasztor” traktuje o ówczesnych światach – świeckim i duchowym – oraz życiu klasztornym. Trzeci, „Możliwości i ograniczenia”, przedstawia średniowieczne kształcenie i sytuację kobiet. W „Ścieżkach Pana” są omówione dwa główne dzieła religijne Hildegardy, tytułowe „Ścieżki Pana” (*Sci vias*) i „Księga zasług żywota” (*Liber vitae meritorum*), opisujące i objaśniające jej wizje. Tematem czwartego rozdziału, „Bogactwa natury”, są dwa zbiory pism i listów Hildegardy, a to: „Historia naturalna” (*Physica*) i „Choroby i leki” (*Causa et curae*), odzwierciedlające w własnych osądach autorki dorobek wcześniejszych autorytetów, niemieckiej etnomedycyny i ogólny stan ówczesnego przyrodoznawstwa i medycyny. Rozdział „Niebieskie harmonie” omawia muzyczną działalność Hildegardy (autorki m.in. ponad siedemdziesięciu pieśni religijnych), zaś „Człowiek i kosmos” najważniejszą księgę wizji „Księga dzieł bożych” (*Liber divinorum operum*), przedstawiającą poglądy autorki z dziedzin teologii, fizjologii, ludzkiego umysłu i budowy Wszechświata. Ósmy rozdział, „Działalność publiczna”, ukazuje duszpasterską aktywność Hildegardy, na podstawie ponad trzystu listów do papieży, cesarzy (w tym i Barbarossy), biskupów oraz innych osób. „Niepokoje doczesności” dotyczą konfliktów Hildegardy z władzami świeckimi i duchownymi. W ostatnim, dziesiątym rozdziale, „Silna niemoc”, Flanagan podejmuje analizę źródeł wizji Hildegardy. Książkę zamykają przypisy (12 stron) do poszczególnych rozdziałów, wybrana bibliografia i dyskografia (5 stron), indeksy, nazwiska, nazwy i spisy ilustracji (5 czarno-białych i 8 barwnych reprodukcji).

Zasługą znanego wydawcy serii są: śnieżnobiały papier, dyspozycja treści oraz krój i zróżnicowanie czcionki, które ułatwiają czytanie, jak również piękna, wielobarwna, lakierowana, twarda okładka.

Dzieło należy polecić wszystkim zainteresowanym historią powszechną, dziejami cywilizacji, kultury, nauki i sztuki oraz religii i Kościoła, a także przyrodoznawstwa, medycyny i muzykologii.

Henryk Gaerner – Kraków

Oblicza miłości. Materiały Zjazdu i Symposium Unii Polskich Pisarzy Lekarzy w Płocku (6–8 czerwca 2003)

Unia Polskich Pisarzy Lekarzy, GRAF-SAD
Skierniewice 2003, 40 stron, ilustrowane.
ISDN 83-85887-11-3

Zeszyt UPAL nr 1/2003 zredagowali Barbara Szeffer i Mirosław Marcinkowski. W pierwszej części („Materiały zjazdowe”) znajdują się ciekawe sprawozdania ustępującego prezesa, sekretarza i komisji rewizyjnej oraz słowa nowego prezesa – prof. Marka Pawlikowskiego.

Drużę część „Materiały sympozjalne” zawiera trzy eseje o miłości – jej dziwności (J. Waneckiego), miłości, kochaniu i umiłowaniu (B. Szeffer) i matczynej miłości (J. Pietruskiego).

Trzecia, ostatnia część („Koncert poetycki”) przynosi 26 romantycznych refleksyjnych wierszy tyluż pisarzy-lekarzy.

Książeczkę otwiera krótkie wprowadzenie, a zamyka lista blisko 40 uczestników spotkań. Zamieszczono w niej 5 czarno-białych fotografii. Półsztywna okładka ma barwę różową.

Henryk Gaertner – Kraków

Zbigniew Domosławski, Maria Pogańska, Halina Wojnarowska-Dawiskiba Wprowadzenie do teorii i praktyki pielęgniarstwa

Akademia Medyczna, Wrocław 2003, 109 stron, ilustrowana.
ISBN 83-7055-357-5

Publikacja została sfinansowana przez Unię Europejską w ramach Międzynarodowego Projektu Leonardo da Vinci. Promotorem i redaktorem książki była dr Halina Wojnowska-Dawiskiba. Książka datowana na rok 2003 ukazała się w roku 2004.

Wprowadzenie przedstawia kolejno mianownictwo i definicje dotyczące pielęgnowania i pielęgnacji, ich role i funkcje w teorii i praktyce. W drugim rozdziale są omówione współczesne tendencje rozwoju pielęgniarstwa, w trzecim

dzieje pielęgniarstwa, w czwartym – znaczenie i aktualność autorytetu w medycynie jako problemu interdyscyplinarnego. Piąty rozdział dotyczy rozwoju pielęgniarstwa jako holistycznej nauki o zdrowiu człowieka, z uwzględnieniem jego natury społecznej, biologicznej, psychicznej i związanej cierpieniem. Humanistyczne aspekty medycyny i pielęgniarstwa są tematem szóstego rozdziału. Siódmy przedstawia wybrane teorie adaptowane do potrzeb pielęgniarstwa (teorie: systemów, potrzeb, stresu, komunikacji, rozwiązywania problemów) i pielęgnowania (teorie: środowiska, samopielęgnacji, procesu życia, modelu adaptacji, interakcji i innych). Ósmy rozdział opisuje proces pielęgnowania człowieka (modele i ogniwa oraz proces w ujęciu filozofii systemowej), natomiast dziewiąty ukazuje wpływ myśli filozoficzno-naukowej na koncepcje i modele zdrowia. Końcowe trzy krótkie rozdziały omawiają pojęcia związane ze zdrowiem i chorobą, środowisko człowieka oraz związki medycyny i literatury. W tekście spotykamy blisko 30 schematów i rysunków ułatwiających przyswojenie informacji tekstu. Publikację zamyka zestawienie piśmiennictwa czterech rozdziałów oraz grupa czterech barwnych zdjęć z londyńskich instytucji pielęgniarstwa.

Dobrą czytelność zapewniają: śnieżnobiały papier, korzystna dyspozycja i precyzja tekstu,

dobrze dobrany krój i zróżnicowanie czcionki, oparcie na graficznych schematach. Okładka książki jest półsztywna, utrzymana w kolorze żółtawym, litery brązowe. Oprócz tytułu przynosi informacje o wydawcy dzieła oraz o opiniach recenzentów (prof. Henryk Gaertner i Krystyna Łoboz-Grudzień). W następnym wydaniu warto by zamieścić słowniczek terminów i skrótów oraz spisy nazw i nazwisk, wskazać też lektury uzupełniające oraz zamieścić polskie i angielskie streszczenie.

Bardzo ważne, niekiedy trudne, a ciekawe problemy propedeutyki teorii i praktyki pielęgniarstwa zostały omówione w książce szeroko, wielostronnie i krytycznie, z wykorzystaniem różnych dziedzin wiedzy, nauki i praktyki medycznej. Dzieło zwiera również wiele wiadomości o osiągnięciach humanistyki, a także w znacznym wymiarze – filozofii, historii medycyny i pielęgniarstwa. Z tych względów książkę należy polecić nie tylko adeptom, praktykom, dydaktykom i naukowcom pielęgniarstwa i medycyny, lecz również humanistom, filozofom i historykom medycyny.

Henryk Gaertner – Kraków